

**Labh Singh v. The State of Punjab (Suri,
J.)**

ਰੈਵੇਨਿਊ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟਾਂ, ਰੋਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 55 ਅਤੇ 82 ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਗਬਨ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ .

(11) ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਬੀ. ਐੱਸ. ਜੀ

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਪਰਾਧੀ

■ ■ '

ਸੀਜੀ ਸੂਰੀ, ਜੇ.

ਲਾਭ ਸਿੰਘ, - ਦੋਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ.

ਸਟੇਟ ਓਫ ਪੰਜਾਬ, - ਜਵਾਬਦਾਰ।

1970 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 187।

7 ਅਕਤੂਬਰ 1971 ਈ.

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ ਐਕਟ XLV)—ਧਾਰਾ 108, 109 ਅਤੇ 111—ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ—ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ— ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਪਵਾਦ ਵੇਖੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ (a) ਧਾਰਾ 108 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 111 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (a) ਹੈ। ਇਸਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕਿਸੇ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਪਰਾ ੩)

435/439 ਕਰੋੜ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 6 ਫਰਵਰੀ 1970 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਧ ਲਈ ਪੀ.ਸੀ.

ਸ੍ਰੀ ਐਸ ਕੇ ਜੈਨ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ 1st ਕਲਾਸ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 15 ਮਈ, 1969 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ।

ਐਮ.ਪੀ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਹਾਇਕ-ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ, ਜਵਾਬ ਲਈ ।

ਐਮ ਐਲ ਨੰਦਾ ਸੀਬੀਆਈ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ

!

ਨਿਰਣਾ

ਸੁਮ, ਜੇ.— (1) ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜੋ ਕਿ ਖੰਨਾ ਦੇ ਸਬ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਵਿੱਚ ਕਲਰਕ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 420, 468 ਅਤੇ 471 ਦੇ ਅਧੀਨ, ਧਾਰਾ 109 ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੀਹਿਤਾ, ਪੋਖਾਧੜੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ । ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਸਾਥੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਫਗੁਨਾ ਕਾਂਤਾ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ:-

“ਐਸ. 107 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਭੁੱਲ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਕਸਾਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(1) A.I.S. 1959 S.C.

673

**Labh Singh v. The State of Punjab (Suri,
J.)**

ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਹਾਇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਐਸ. 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈ, ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।^{1*}

(3) ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਿਯਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਸ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਦੋ ਅਪਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ (a) ਵਿਆਖਿਆ 3 ਤੋਂ ਧਾਰਾ 108 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (a) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 111 ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹਨ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬੇਟਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। *ਗੱਲੂ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ* (2) ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਮੰਤਰੀ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਕਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਬੀ . e ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ। *ਯੂਨੋ ਵਿੱਚ ਫਾਲਸਸ* ਦਾ ਅਧਿਕਤਮ, ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਵਿੱਚ ਫਾਲਸਸ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਬੀ' ਨੇ ਝੋਪੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਹੀ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 'ਬੀ' ਨੂੰ ਝੋਪੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ *ਮਦਨ ਰਾਜ ਭੰਡਾਰ* i ਬਨਾਮ *ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ* (3) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਨਰੇ 1 ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

(2) ਏਆਈਆਰ 1958 ਐਸਸੀ 813

(3) ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸਸੀ 436.

ਉਮਾਦਾਸੀ ਦਾਸੀ ਬਨਾਮ ਏਮ ਪੇਰੋਰ (4) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ , ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਠੋਸ ਅਪਰਾਧ ਸਬਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Sthe:isSp ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਖੋਜ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪਰਾਧ. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ, PW 10 ਦੇ ਬੱਚਤ ਫੰਡ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਰਕਮਾਂ ਜਾਅਲੀ ਕਢਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਢਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂਕਰਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ 1 ਧੋਖਾਧੜੀ ਆਦਿ ਦੇ ਜੁਰਮ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਮ੍ਹਾਂਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਬਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਹਿਯੋਗੀ ਰਵੱਈਏ ਕਾਰਨ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਬਚ ਗਿਆ ਹੈ , ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਜੁਰਮ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਗੁਨਾ ਕਾਂਤਾ ਨਾਥ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਮਦਦਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੋਈ ਉਕਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਦੇ ਵਚਨਬੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਬੋਟ ਟੋਰ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂਕਰਤਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਅਤੇ ਸੇਵਿੰਗ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮਾਂ 'ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਬਣਾ ਕੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਹੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਦ, ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਆਦਿ (ਤੁਲੀ, ਜੇ.)

(5) ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਅਪਰਾਧੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

(6) ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀ.ਐੱਸ.ਜੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਬਾਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ, ਜੇ.

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਦ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ,

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਆਦਿ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1971 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 3183.

8 ਅਕਤੂਬਰ 1971 ਈ.

ਪੰਜਾਬ ਟਾਊਨ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਐਕਟ (IV of 1922)- ਸੈਕਸ਼ਨ 5, 10, 17, 18 ਅਤੇ 73(1) (Hi) — ਟਰੱਸਟ ਰੂਲਜ਼ (1945) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਮੁਅੱਤਲੀ, ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਆਚਰਣ - ਨਿਯਮ 17 ਤੋਂ 19— ਕੀ ਕਿਸੇ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ— ਤੋਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ। ਦਫਤਰ—ਰਾਜ 2 ਸਰਕਾਰ—ਕੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ i

19 -ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ - ਕੀ ਧਾਰਾ 14, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਯਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 10 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ।

, ਮੁਅੱਤਲੀ, ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਆਚਰਣ, 1945, ਜਿਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਟਰੱਸਟ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। . ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ, ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ, ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ, ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਨਿਵਾਸ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਟਰੱਸਟ ਦਾ ਚੇਅਰ ਮੈਨ ਜਾਂ ਟਰੱਸਟ ਖੁਦ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਉਥਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ